

ΣΥΜΦΥΤΟΙ ΔΙΔΥΜΟΙ ΚΑΙ ΤΡΙΔΥΜΟΙ

ΚΤΕΑΤΟΣ – ΕΥΡΥΤΟΣ ΚΑΙ ΓΗΡΥΩΝΗΣ

Αθανάσιος Γ. Τσουκαντάς

Αναφορές για τη γέννηση σύμφυτων (ενωμένων, μονοωγενών) διδύμων υπάρχουν σε αρχαία ελληνικά κείμενα (Όμηρος, Ίβυκος κ.ά.), καθώς και σε καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις του 8ου π. Χ. αιώνα. Αυτό αποδεικνύει ότι από τότε ήταν ήδη γνωστές ανάλογες περιπτώσεις γενετικών παρεκβάσεων.

Σύμφυτοι δίδυμοι: αριστερά, θραύσμα αγγείου από το Ηραίο Άργους και δεξιά, βοιωτική πόρπη, αμφότερα του 8ου αι. π.Χ. (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο – Αθήνα).

Accrete twins: to the left, ceramic fragment from the Argive Heraeum, to the right Boeotian buckle, both of the 8th century b.C. (National Archaeological Museum – Athens).

Η ονομασία τους ως «σιαμαίων» ανάγεται σε πολύ πιο πρόσφατα χρόνια και συγκεκριμένα στις αρχές του 19ου αιώνα, για σύμφυτους διδύμους που γεννήθηκαν από Κινέζους γονείς το 1811 στο Σιάμ, οι οποίοι μετανάστευσαν στις Η.Π.Α., έκαναν 18 παιδιά και πέθαναν συγχρόνως στην Καλιφόρνια το 1874.

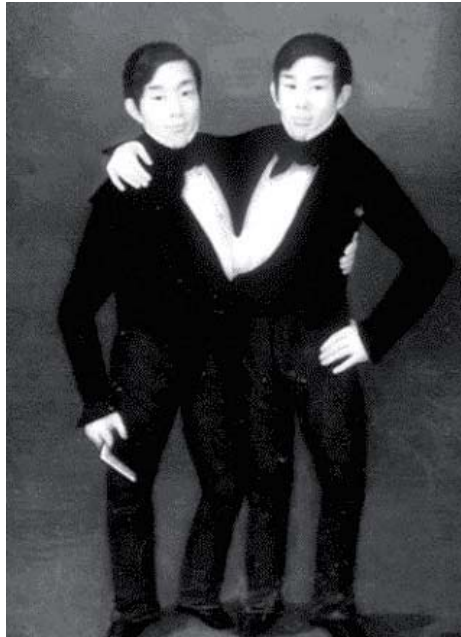
Οι Κινέζοι σύμφυτοι δίδυμοι που γεννήθηκαν στο Σιάμ, από τους οποίους έγινε γνωστός ο όρος «σιαμαίοι».

The Chinese twins born at Siam, whom from the term "Siamese" became known.

Οι πρώτοι αναφερόμενοι σύμφυτοι δίδυμοι από την αρχαία ελληνική γραμματεία ήταν ο Κτέατος και ο Εύρυτος. Είχαν 2 κεφάλια, 4 χέρια και 4 πόδια, ενωμένα στη λεκάνη (πηγοπαγείς), το πιθανότερο με δύο σώματα. Από μικρά μεγάλωσαν σε μεταλλικό λέβητα («αυγό») στήριξης, γιατί προφανώς το κέντρο βάρους τους δεν είχε ευστάθεια. Ο πατέρας τους ήταν ο Άκτορας (αδελφός του βασιλιά της Ηλείας Αυγεία), κατ' άλλους πιστευόταν ο Ποσειδώνας, ενώ μητέρα τους η Μολιόνη, κόρη του Φόρβαντα. Για αυτό αποκαλούνταν και Ακτορίδαι (Ακτορίονες) ή Μολιονίδαι (Ομήρου Ιλιάδα, Λ 709-720 και Ψ 638-642):

*«Μόνον οι Ακτορίονες στους ίππους με ξεπέρασαν,
διπλοί μού σπρώχθηκαν εμπρός με ζήλο να κερδίσουν
εκείνα που ήσαν ύστερα λαμπρότατα βραβεία».*

Ο Απολλόδωρος (Γ, 20, 8) αναφέρει ότι μεταξύ των βασιλέων της Ελλάδος προσήλθαν ως μνηστήρες τής Ελένης οι Αμφίμαχος του Ευρύτου και Θάλπιος του Κτεάτου. Από αυτό συνάγεται ότι οι Ακτορίδες έκαναν παιδιά (από ένα γιο), όπως και οι προαναφερόμενοι «σιαμαίοι» Κινέζοι δίδυμοι. Επίσης η παράδοση φέρει τους Μολιονίδες ως έξοχους καβαλάρηδες-πολεμιστές, καθότι μπορούσαν ταυτόχρονα με τα τέσσερα χέρια τους να κρατούν τα ηνία, την ασπίδα και να τοξεύουν. Κατά τον Πίνδαρο (Ολυμπ. 10, 30), τους "...υπερφίλους Μολιόνας λόχμαισι δοκεύσας..." φόνευσε ο Ηρακλής.

Αξίζει εδώ να παρατεθεί ο θρύλος που συνδέεται με την αντίστοιχη μάχη. Ο Ηρακλής, επειδή ο Αυγείας είχε αθετήσει το λόγο του για την απόδοση του 1/10 των 3000 αγελάδων του, εφόσον ο ήρωας κατόρθωνε να καθαρίσει τους βασιλικούς στάβλους, εξεστράτευσε με τους Τιρύνθιους εναντίον του βασιλιά. Ο Αυγείας είχε στρατηγούς των Ηλείων τους Μολιονίδες. Οι κατ' ανάγκη πάντα αχώριστοι αδελφοί, είχαν τερατώδη δύναμη και κανείς δεν τολμούσε να τους συναγωνιστεί. Κατά την διάρκεια της εκστρατείας ο Ηρακλής αρρώστησε και έκανε σπονδές με τους δίδυμους σύμφυτους. Αυτοί, όμως, παρέβησαν τη συνθήκη, επιτέθηκαν και σκότωσαν πολλούς Τιρύνθιους. Έτσι, ο Ηρακλής αργότερα τους εκδίκηθηκε κοντά στις Κλεωνές, πλάι στον αρχαίο δρόμο Άργους - Κορίνθου, την ώρα που κατευθύνονταν στο ιερό του ίσθμιου Ποσειδώνα, όπου και πιθανολογείται ότι και θάφτηκαν. Στα θεμέλιά του, που ανασκάφηκαν στα τέλη του 19ου αι., βρέθηκε η επιγραφή: «Ξενοφίλος και Στράτων, Αργείοι εποίησαν».

Σε ανάμνηση των δύο τοπικών κατορθωμάτων του ήρωα, την εξόντωση του λιονταριού της Νεμέας και των αδελφών Εύρυτου και Κτέατου, οι Κλεωναίοι ίδρυσαν ιερό του Ηρακλή, στα νότια κράσπεδα της πόλης των Κλεωνών (Πausανίου - Ελλάδος Περιήγησις – Κορινθιακά).

...ἐν Κλεωναῖς δὲ τοῦτό ἐστι τὸ ἱερόν καὶ μνῆμα Εὐρύτου καὶ Κτεάτου: θεωροῦς γὰρ ἔξ Ἡλίδος ἕς τὸν ἀγῶνα ἰόντας τῶν Ἰσθμίων αὐτοὺς ἐνταῦθα Ἡρακλῆς κατετόξευσεν, ἔγκλημα ποιούμενος ὅτι οἱ πρὸς Αὐγείαν πολεμοῦντι ἀντετάχθησαν. (ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ 2,15,1)

*Το ιερό του Ηρακλή όπως σώζεται σήμερα
(από Πausανία Ελλάδος Περιήγησις – Κορινθιακά, Εκδοτικής Αθηνών).*

The Hercules Heraeum as preserved today.

Με βάση τα ανωτέρω, η επισήμανση της Χαβιάρα (2006) ότι οι σύμφυτοι δίδυμοι έγιναν γνωστοί στη διεθνή βιβλιογραφία ως σιαμαίοι, χωρίς να ληφθεί υπόψη η ανάλογη ονομασία που τους είχε δοθεί 26 αιώνες νωρίτερα από τους αρχαίους συγγραφείς, μας βρίσκει απολύτως σύμφωνους. Η πρόταση της ίδιας συγγραφέως να υιοθετηθεί για διεθνή χρήση, παράλληλα με των σιαμαίων διδύμων, και η ονομασία «Παιδιά της Μολιόνας» (Moliona's children), μπορεί να θεωρηθεί όμως προς το παρόν ως δύσχρηστη, λόγω της ελάχιστα γνωστής ιστορίας των Κτέατου και Εύρυτου. Αλλά και στην περίπτωση που τελικά υιοθετηθεί η πρότασή της, τα ομηρικά Μολιονίδια (Molionides) ή Ακτορίδια (Actorides) θα ήταν πιθανόν και πιο εύσημα.

Κατά συνέπεια των προαναφερόμενων, ως πιο κατάλληλος όρος και εύκολα κατανοητός, χρησιμοποιείται στην παρούσα δημοσίευση εκείνος των σύμφυτων διδύμων. Στην αγγλική γλώσσα έχει αντίστοιχα επικρατήσει ο όρος conjoint (συνενωμένων) twins, αν και accrete (σύμφυτων) twins ίσως πάλι είναι πιο πρόσφορος.

Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι τους ως άνω αρχαίους σύμφυτους σκότωσε ο Ηρακλής (σε προ-τρωική εποχή), ανάγει τα αντίστοιχα περιστατικά τουλάχιστον στον 11ο αιώνα π.Χ., δηλ. 30 και πλέον αιώνες πριν τους «σιαμαίους» Κινέζους.

Μια επιπλέον επισήμανση αφορά τη διαφορετική προσέγγιση των αρχαιοελληνικών και αρχαίων ινδικών παραδόσεων για τους σύμφυτους δίδυμους. Για τους Έλληνες η γέννησή τους θεωρούνταν κακό σημάδι από τους θεούς, για τους Ινδούς αντίθετα εύνοια. Η δεύτερη προσέγγιση αντανακλά, για μας, μια μοιρολατρική κοσμοαντίληψη, ενώ η πρώτη είναι σαφώς πιο πραγματιστική.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις των Κουκουλέ (1955), Λασκαράτου (1984) και Καραμπερόπουλου (2004), υπενθυμίζουν επίσης ότι η πρώτη χειρουργική προσπάθεια διαχωρισμού σύμφυτων διδύμων, που ήταν συνενωμένα στην κοιλιά, έγινε τον 10ο αιώνα στην Κωνσταντινούπολη, οι οποίοι είχαν διακομιστεί από την Αρμενία. Κατά τον χρονικογράφο τα δίδυμα αυτά διώχθηκαν από την Πόλη γιατί θεωρήθηκαν κακός οiwνός (πρβλ. αρχαιοελληνικές παραδόσεις που επιβιώνουν σε βυζαντινούς χρόνους). Όμως τα επανέφεραν, όταν το ένα από τα δίδυμα απεβίωσε και οι έμπειροι Κωνσταντινοπολίτες ιατροί προσπάθησαν χειρουργικά να τα διαχωρίσουν, κατορθώνοντας μάλιστα να κρατήσουν το δεύτερο στη ζωή για άλλες τρεις ημέρες.

Γηρυώνης

Εκτός από τους δίδυμους σύμφυτους, η αρχαιοελληνική παράδοση αναφέρεται και σε ένα σύμφυτο τρίδυμο, τον Γηρυώνη, τον οποίο πάλι σκότωσε

ο Ηρακλής. Ο Γηρυώνης ζούσε στη νήσο της Ερυθείας, στην μακρινή δύση πέρα από τον Ωκεανό ή σύμφωνα με άλλες μαρτυρίες στα νησιά Γάδοι ή τα Βαλέρια νησιά, παράδοση που δικαιολογείται από το ότι ήταν γιος του Χρυσάορα και της Καλλιρρόης, κόρης του Ωκεανού. Περιέργως οι σύμφυτοι τριδουμοί προσλαμβάνουν ένα μόνο όνομα και όχι πλέον τρία, όπως θα ανέμενε κανείς από την αντίστοιχη περίπτωση των Εύρυτου και Κτέατου.

Οι καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις με θέμα τον Γηρυώνη είναι πλούσιες (ακόμα και σε μεγάλο γλυπτό του Παρθενώνα), γεγονός που δείχνει ότι απασχόλησαν ευρύτατα τους αρχαίους Έλληνες. Ο Πausanίας στα Ηλιακά, στ. 9, παραθέτει: «Στη μετόπη του ναού του Διός στην Ολύμπια παριστάνεται ο Γηρυώνης με τρία σώματα οπλισμένα όλα με ασπίδες, θώρακες και κράνη...». Το γλυπτό αυτό από το ναό του Ολυμπίου Διός βρίσκεται σήμερα στο μουσείο του Λούβρου των Παρισίων, με τον Γηρυώνη να φονεύεται από τον Ηρακλή με κτύπημα ροπάλου επί της τρίτης κεφαλής, καθόσον οι άλλες δυο είχαν ήδη αποβιώσει. Ο Λουκιανός αντίθετα λέει ότι ο Γηρυώνης εφονεύθη τοξευθείς.

Ο καθηγητής της Οξφόρδης James George Frayser στο δίτομο έργο του, αναφέρει στη σελίδα 24 του Α' τόμου, ως προς την τριπλή υπόσταση του Γηρυώνη και τους: Ησιόδου Θεογονία 287, Αισχύλου Αγαμέμνων 870, Ευριπίδη Ηρακλής μαινόμενος. Επίσης, ο Πλάτων στο έργο του Ευθύδημος αναφέρεται στον Γηρυώνη.

Ο Ηρακλής τοξεύει τον Γηρυώνη, αμφορείς 540 και 550 π.Χ. (ζωγράφ. Εξηκίας, Λούβρο)

Hercules fighting with Geryon, amphorae 540 & 550 b. C. (painter Exekias, Louvre).

Ο Ηρακλής στο 10ο άθλο έπρεπε να φέρει στον Ευρυσθέα τα κόκκινα βόδια του Γηρυώνη. Μετά από πολλές περιπέτειες, έφθασε στον ισθμό που χωρίζει την Ευρώπη και την Αφρική, όπου έστησε δύο κολώνες, την Κάλπη

στην Λιβύη και την Αβυλα στην Ευρώπη (τις ξακουστές Στήλες του Ηρακλέους). Ο Ηρακλής, εκτός από τον τρίδυμο, αφού σκότωσε τον σκύλο του Γηρυώνη Όρθο και τον βοσκό του Ευρυτίωνα, έπλευσε με τα βόδια στην Ταρτησσό. Από εκεί πέρασε μέσα από την χώρα των Γαλατών, Ιταλών, Ιλλυριών, Θρακών και τελικά κατάφερε να επιστρέψει με τα βόδια. Αξιοσημείωτη η μεγάλη ομοιότητα της διαδρομής του Ηρακλή, από πέραν του Ωκεανού στην Ελλάδα, με εκείνη του ομηρικού Οδυσσέα (πρβλ. Πετρίδης, 1994).

*Ηρακλής και Γηρυώνης,
σαρκοφάγος από την Πέργη,
Νότια Μικρά Ασία
(Αρχαιολογικό Μουσείο Αλάννας).*

*Heracles and Geryon,
sarcophagus from Perge
(Archaeological Museum of Alanya),
S. Asia Minor.*

Δύο είναι οι εκδοχές σχετικά με τον Γηρυώνη. Η μια να πρόκειται για ένα εντελώς μυθικό πρόσωπο, η δεύτερη για μια πραγματική περίπτωση σύμφυτων τρίδυμων που επέζησαν έως την εξόντωση τους από τον Ηρακλή. Η αναφορά σε ανάλογη ύπαρξη είναι πολύ ζωντανή τόσο από τους αρχαίους συγγραφείς, όσο και τους καλλιτέχνες, κάτι που δεν αποκλείει μια τέτοια πιθανότητα. Εκείνο πάντως που βασικά ενδιαφέρει από ιατρικής απόψεως είναι να υπάρχει όρος για αντίστοιχες περιπτώσεις που ενδεχομένως διαπιστωθούν και στη σύγχρονη εποχή, δηλ. των σύμφυτων δίδυμων, τρίδυμων κ.ο.κ. (accrete – symphyts - twins, triplets etc).

Το γιατί ο ήρωας Ηρακλή ανέλαβε την εξόντωση των γνωστών, από την αρχαία ελληνική γραμματεία, σύμφυτων (Μολιώνιδες και Γηρυώνης) είναι μια διάσταση που πρέπει να μελετηθεί σε μεγαλύτερο βάθος. Πιθανόν

μόνο ο ήρωας της Αρετής (με πρώτη σημασία το Θάρρος) ήταν σε θέση να αντιπαρέλθει τους κακούς θεϊκούς οiwονούς.

Μια τελευταία παρατήρηση αφορά το γεγονός ότι αν και δεν θεωρούταν η γέννηση σύμφυτων σαν καλός οiwονός, αυτοί κατά την πρώιμη αρχαιότητα διατηρούνταν στη ζωή, απολαμβάνοντας μάλιστα ιδιαίτερης στρατιωτικής εκπαίδευσης, το πιθανότερο όμως μόνο ανάμεσα σε πλούσιες βασιλικές οικογένειες, όπως τα ανήμια του Αυγεία και ο εγγονός του Ωκεανού. Εξάλλου λόγω έντονης ενδογαμίας μπορεί να υπήρχαν περισσότεροι σύμφυτοι ανάμεσα στους πρώτους ελληνικούς βασιλικούς οίκους. Μετά τα Τρωικά δεν γίνονται πλέον γνωστές άλλες παρόμοιες περιπτώσεις στην αρχαία Ελλάδα. Αυτό με τη σειρά του πιθανόν να οφείλεται σε νέες αντιλήψεις (λιγότερο αυταρχικές) των μοναρχών, λογαριάζοντας δηλαδή περισσότερο τις λαϊκές αντιλήψεις.

*Ο Γηρυώνης (Ακρόπολις Αθηναίων), ~ 550 π.Χ.
Geryon (Athenian Acropolis), ca. 550 b.C.*

ACCRETE (CONJOINT) TWINS AND TRIPLETS

CTEATUS - EURYTUS AND GERYON

By Tsoukandas G. Athanassios

Extensive summary

Accrete twins and conjoint triplets are already known from ancient Greek scripts (Hesiod, Euripides, Aeschylus, Homer, Plato, Pindar, Ibykus, Pausanias, Lucian, Apollodorus, confront also Frayser, 1921), as well as from many artistic representations. That is about 3000 years before the “Siamese” twins, born by Chinese parents, became widely known by the mid of the 18th century in California where they finally migrated. According to the ancient Greek writers and traditions, the first accrete twins were Cteatus and Eurytus (sons of Actor and Moliona, nephews of king Augeia), while the triplet one was Geryon (grand son of Ocean). The first two are also known as Actorides or Molionides (Actoridae or Molionidae).

The fact that Hercules extinguished all of the above accretes (Actoridae and Geryon) is an issue that must be further analysed and investigated. Probably it is related to that ancient Greeks considered them a bad omen from gods, and that only the hero of Virtue and Courage could affront the symphyts.

Contrarily to the Greeks, the ancient tradition of people from India considered accretes as a good sign from gods. To our opinion this is due to that the ancient Hindu point of view (ideology) was fatalistic.

Also, the fact that in ancient Greek world the accretes were kept alive, delighted even by special military training, although considered as a bad god’s omen, it is probably due to their kindly rich families.

Besides the above, there is a written chronicle of separating accrete twins from Armenia during the 10th century at Constantinople. Byzantine doctors achieved separating them by surgery when one of them died and the other survived for another three more days (see for details Koukoules - 1955, Lascaratos - 1984 and Karaberopoulos - 2004).

Chaviara (2006), proposed to call the “Siamese” also as Moliona’s Children, since the latter are known before the twins from China. However, because the Molionides or Actorides are very little known, such a reference for the moment may be considered as unmanageable (being always the Homeric Molionides or Actorides more plausible). Thus, from a purely medical point of view it is proposed to use the term of symphyts (accrete) twins or triplets etc.

Bibliography

Frayser G. J. (1921) - Apollodorus, the Library. London.

Καραμπερόπουλος Δ. (2004) - «Βυζαντινή θεραπευτική» - Μία περιπλάνηση στον κόσμο της επιστημονικής σκέψης. Πρακτικά Συνεδρίου Βυζάντιο - Βενετία - Νεώτερος Ελληνισμός (7-9 Νοεμβρίου 2003), Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, σελ. 91-100. Αθήνα.

Karaberopoulos D. (2004) - Byzantine Therapeutics. Proceedings of the Congress Byzantium - Venice - Current Hellenism (7-9 Nov. 2005), National Research Center, pp: 91-100. Athens.

Κουκουλές Φαίδ., (1955) - Βυζαντινών βίος και πολιτισμός, τόμ. Γ', σελ. 254.

Koukoules F. (1955) - Byzantine life and culture, v. 3, p. 254.

Lascaratos G. E. (1984) - A surgical operation performed on Siamese twins in the tenth century in Byzantium. Bull.Hist. Med., v. 59, pp: 99-102.

Παυσανίου - Ελλάδος Περιήγησις - Κορινθιακά (:Εκδοτική Αθηνών).
Pausanias - Description of Greece (Korinth).

Πετρίδης Ζ. (1994) – Οδύσσεια, μια ναυτική εποποιία των Ελλήνων εις την Αμερική. Αθήνα.

Petrides Z. (1996) - Homer's Odyssey. Athens, pp. 432.

Χαβιάρα – Καραχάλιου Σεβ. (2006) – Τα Παιδιά της Μολιόνας (Σιαμαίοι) – Moliona's Children. Πρακτικά του Ζ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών (Πύργος – Γαστούνη – Αμαλιάδα 11-17 Σεπτεμβρίου 2005), τ. Α', σελ: 423-432.

Chaviara - Karahaliou S. (2006) - Moliona's Children (Siamese). Proceedings of the 6th International Congress of Peloponnesian Studies, 11-17 Sept. 2005, v. A', pp: 423-432.